

ФУГЕЛО П. М.

Кандидат економічних наук, доцент

САВІЦЬКА С.І.

Кандидат економічних наук, доцент

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м.Кам'янець-Подільський, Україна

ЕНЕРГЕТИЧНІ КООПЕРАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОСТІ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

В сучасних умовах, особливо на тлі повномасштабної війни, коли централізована енергосистема стала вразливою до атак, зростає значення децентралізованих форм енергозабезпечення.

Створення нових об'єктів генерації електроенергії вимагає значних капіталовкладень. Одним з ефективних способів залучення інвестицій є організація енергетичного кооперативу. Такі кооперативи об'єднують громадян, підприємства та організації навколо спільної мети — впровадження локальних проєктів у сфері відновлюваної енергетики. Їхня діяльність спрямована на виробництво екологічно чистої енергії, незалежної від великих енергетичних компаній. Члени кооперативу інвестують у його розвиток, і, відповідно до розміру внеску, мають частку в управлінні та доступі до електроенергії.[1]

Енергетичний кооператив представляє собою об'єднання фізичних та юридичних осіб – акціонерів, які створили кооператив коштом власних пайових внесків. Вони управляють кооперативом та отримують прибутки від його діяльності.

Енергетичні кооперативи функціонують як юридичні особи на принципах самоуправління та самофінансування. Їхня внутрішня структура базується на демократичних засадах: кожен член має один голос незалежно від суми внеску, хоча прибуток розподіляється пропорційно до розміру пайової участі. Усі ключові питання – від прийому нових учасників до розподілу прибутку – вирішуються спільно. [2]

Беручи до уваги успішний європейський досвід, можна визначити важливі кроки зі створення енергетичних спільнот: встановлення партнерських відносин із місцевими зацікавленими сторонами, аналіз енергетичних потреб громади,

вибір найефективніших технологій ВДЕ, розробка фінансових моделей та залучення громади до реалізації проєкту.[3]

Основні переваги енергетичних кооперативів:

- зниження власних витрат. Учасники кооперативу мають змогу отримувати е/е за нижчою ціною або ж навіть повністю покривати потреби в електриці. Додатково вдається отримувати заробіток на продажу за зеленим тарифом;
- енергетична незалежність. При теперішній нестабільності енергосистеми – це дуже важливий нюанс, адже вдається уникнути ризиків, пов'язаних з відсутністю е/е тривалий час;
- підтримка місцевої економіки та громад. Енергетичні кооперативи можуть створювати робочі місця, адже потрібно здійснювати обслуговування систем. Додатково, отримані доходи можуть спрямовуватись на різноманітні проєкти в громаді;
- екологічна відповідальність. Використання сонячної енергії виключає викиди вуглекислого газу, що позитивно впливає на екосистему. [4]

Наразі найбільш успішний досвід діяльності енергоспільнот в ЄС демонструє Німеччина. На 2022 рік в Німеччині діяли 914 енергетичних кооперативів, що загалом виробляють 3,5% відновлюваної енергії країни. Вони мають понад 220 тисяч членів, які близько 3,3 млрд євро інвестицій вклали у зелену енергетику”. [2]

Наразі єдиним прикладом функціонування муніципального енергетичного кооперативу в Україні є проєкт, реалізований у місті Славутич, Київської області. Мова йде про кооператив під назвою “Сонячне місто”, який був заснований у 2018 році. На сьогодні виробництво електроенергії забезпечується трьома сонячними електростанціями, сукупна потужність яких становить 200кВт. Сонячні панелі встановлено на дахах муніципальних будівель, що належать громаді. Для розміщення обладнання кооператив отримав ці об’єкти в оренду на пільгових умовах. Договори оренди укладено до 2049 року з комунальним підприємством “Агенція регіонального розвитку” міста Славутич, що дало змогу забезпечити стабільність та довгостроковість функціонування енергетичного кооперативу.

Отже, одним із ключових напрямів впровадження відновлюваних джерел енергії є ініціативи на рівні місцевих громад. Органи місцевого самоврядування

можуть відігравати важливу роль у цьому процесі, інформуючи населення, організовуючи навчальні заходи та запроваджуючи програми підтримки. Важливо, щоб як жителі, так і влада усвідомлювали переваги ВДЕ — зниження витрат на енергопостачання, зміцнення енергетичної та екологічної безпеки, а також створення нових робочих місць. [5]

Список використаних джерел

1. «Зелені» енергетичні кооперативи в Україні. URL: <https://citizenenergy.com.ua/uk/our-resouces/stattya-zeleni-enerhetychni-kooperatyvy-v-ukrayini>
2. Як за допомогою власної генерації забезпечити громаду зеленою енергією. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/yak-za-dopomohoju-vlasnoi-generatsii-zabezpechyty-hromadu-zelenoiu-enerhiieiu>
3. Кооперативний рух: чого бракує для розвитку енергоспільнот в Україні. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/enerhetychni-spilnoty-maiut-staty-vahomymy-hravtsiamy-zelenoho-enerhorynku>
4. Що таке енергетичний кооператив і які його перспективи в Україні URL: <https://agrologistyka.in.ua/sho-take-energetichnii-kooperativ-i-yaki-iogo-perspektivi-v-ukrayini/>
5. Фугело П. М. Фінансування проєктів відновлювальної енергетики в сільських громадах: проблеми та можливі рішення. Бізнес Інформ. 2025. №2. С. 319-326